

Araştırma Makalesi / Research Article

Evaluation of the Teaching Turkish as a Foreign Language Certification Program from the Viewpoint of Trainees

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sertifika Programının Kursiyerlerin Gözünden Değerlendirilmesi

Sevilay Bulut*

Geliş / Received: 21.01.2020

Kabul / Accepted: 01.10.2020

ABSTRACT: The aim of this study is to evaluate the certification program which is designed to teach Turkish as a foreign language in terms of theory, practice, content and functionality based on the viewpoint of trainees. To achieve this, the opinions of the people who attended the teaching Turkish as foreign language certification program were applied and the related studies were examined. The participants consisted of 15 people who received Teaching Turkish as Foreign Language Certificate from the language teaching center, which was established as a unit of a state university. A 32-item questionnaire was administered to the participants, 2 of which were open-ended questions. The data obtained through the questionnaire were analyzed using traditional coding system (descriptive coding). Results; General Information about the Program, Theoretical Lessons and Application Lessons were evaluated in the context of the themes and sub-categories of these themes.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, certification program, evaluation.

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için düzenlenen sertifika programlarının kuram, uygulama, içerik ve işlevsellik açısından kursiyerlerin gözünden değerlendirilmesidir. Bu amaçla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifikası alan kişilerin görüşlerine başvurulmuş ve bu konuyla ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalar incelenmiştir. Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen ve bir üniversite çatısı altında hizmet veren dil öğretim merkezinden yabancı dil olarak Türkçe öğretim sertifikası alan 15 kişilik bir grup katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara 2'si açık uçlu soru olmak üzere toplam 32 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket aracılığıyla elde edilen veriler, geleneksel kodlama sistematiği (betimsel kodlama) kullanılarak çözümlenmiştir. Bulgular; Programa İlişkin Genel Bilgiler, Teorik Dersler ve Uygulama Dersleri temaları ve bu temalara ait alt kategoriler bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, sertifika programı, değerlendirme.

* Öğretim Görevlisi, ORCID ID: 0000-0003-2591-5971, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Sosyal Bilimler Bölümü, buluts1087@gmail.com

Giriş

Diller bireyler tarafından farklı amaçlar için öğrenilebilmektedir. Bu farklı amaçlar doğrultusunda dil öğrenen ve yabancı öğrenci, misafir öğrenci ya da uluslararası öğrenci sıfatıyla anılan öğrenenler için birçok tanım yapılmıştır. Uluslararası öğrencilerin bazıları öğrenim sürelerinin tamamını ya da bir bölümünü ERASMUS ya da Mevlâna gibi değişim programları aracılığıyla farklı ülkelerdeki bir eğitim kurumunda geçirmektedir (Dilek, 2016: 19). Bundan başka ilköğretim ve lise düzeyinde öğrenim gören uluslararası öğrenciler ve farklı nedenlerle ülkemizde yaşayan yabancı kökenli bireylerin olduğu da unutulmamalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde eğitsel amaçların yanı sıra günlük yaşamı devam ettirebilme, yasal gereklilikleri yerine getirme ve benzeri gerekçeler söz konusu olabilmektedir. Günümüze gelene kadar Türkçe öğrenme amaçları ve Türkçe öğrenmek isteyen bireylerin özellikleri değişmiştir. Özellikle son dönemde kitlesel göç alan bir ülke konumuna gelmemizle verilen eğitimin yoğunluğu, niteliği ve amacı değişim göstermektedir. Şengül (2018: 548), yabancılara Türkçe öğretimi alanına görülen talebin ve buna bağlı olarak son yıllarda bu alanda görev yapan öğretmen sayısının arttığını belirterek özellikle Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi ile Millî Eğitim Bakanlığının 2016-2017 yıllarında toplam 5.468 Türkçe öğreticisini istihdam etmesini, Yunus Emre Enstitüsünün 43 ülkede kurduğu 54 kültür merkezinde Türkçe öğretimi çalışmalarını sürdürmesini, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlerin sayısının gün geçtikçe artmasına kanıt olarak gösterir.

Günümüzde Türkçe, yabancılar tarafından öğrenilmek istenen bir dil olsa da bilimsel veri, yöntem ve tekniklerle; belirli bir program dâhilinde ve sistematik bir şekilde öğretildiğini söylemenin olanaklı olmadığını iddia eden çalışmalar da vardır. Bu noktada, özellikle Türkçe öğretiminde Türkçenin doğal konuşurlarından oldukları hâlde Türkçe eğitimiyle ilgili mesleki bilgi ve becerileri sınırlı olan kişilere görev verildiği de bu varsayımlara eşlik etmektedir. Bu bağlamda Göçer (2013: 311), Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek öğretmenlerin ana dillerinin Türkçe olması ilk anda aranan bir durum olarak düşünülse de hedef kitlenin yabancı bireylerden oluşmasının bu görevi yürüteceklerin birtakım niteliklere ve belli bir düzeyde pedagojik yeterliğe sahip olması gerekliliğini doğurduğu üzerinde durur. Özellikle bu görevi yürütecek öğretmenlerin yabancı dil öğretimindeki strateji, yöntem ve teknik bilgisi bakımından donanımlı olması gerektiğinin göz önünde bulundurulmasının önemli olduğunu vurgular. Mete ve Asar (2014: 122), Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanındaki sorunlardan en önemlisinin, öğretmenlerin akredite edilmiş bir programla özel alan eğitimi alabilecekleri bölümlerin yükseköğretim programları arasında bulunmaması olduğunu savunur. Demir (2014: 146) ve Karababa (2009: 270), yabancı dil olarak Türkçe öğretim programları hazırlanırken bireylerin kendi öznel koşullarının ve gereksinimlerin göz önünde tutulmasının, farklı becerilere yönelik çalışmalar yapılmasının önemini belirtir. Bireyin kendi yaşantısından yola çıkmayan, yaşadığı çevreyi dikkate almayan, öğrenme amacını göz ardı eden bir öğretim programından kaçınılması gerektiğini savunur. Geliştirilen etkili bir programın yanı sıra bu programın uygulayıcısı konumundaki eğitimcilerin de bu alanda iyi yetişmiş olması önemlidir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek öğretmenlerin yetiştirilmesi konusu devlet politikası hâline getirilmediği için alana özel temel ilkeler

belirlenememiştir. Türk diline ve kültürüne hâkim, yeterli bilgi birikimine sahip öğretmenler yetiştirmek amacıyla özel programlar yapılamamıştır (Barın, Çangal ve Başar, 2017: 82). Kuşçu (2014: 119), gerçekleştirdiği çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin, öğretilen dilin konuşuru olmasının gerekli ama tek başına yeterli olmadığı üzerinde durur. Mete ve Asar (2014: 124) Türkçe öğretimi alanına yetiştirilecek öğretmenlerin amaca uygun özel programlar oluşturularak yetiştirilmesi gerektiğini belirtir ve Türkçeyi etkili kullanabilmenin onu, yabancı dil olarak da etkili öğretebilme kabiliyetine sahip olmak anlamına gelmediğini vurgular. Benzer şekilde yabancı bir dili etkin kullanabilen ve öğretilmesine yönelik eğitim alan yabancı dil öğretmeninin kendi anadilini de etkili öğretebileceği anlayışının -aldığı eğitim sürecinde hedef dil olarak Türkçe söz konusu olmadığından- doğru kabul edilebilecek bir yaklaşım olmadığını da belirlemelerine ekler.

Ülkemizde dünya ölçeğinde ilk sistemli dil öğretimi Ankara Üniversitesine bağlı Türkçe Öğretim Merkezinin (TÖMER) 1984'te kurulmasıyla başlamıştır (Özdemir, 2018: 64). 1984 yılında sistemli bir biçimde Ankara Üniversitesine bağlı bu merkezde başlayan dil öğretim hizmetine kısa bir süre sonra Gazi Üniversitesi TÖMER ardından da Ege Üniversitesi TÖMER katılmıştır (Açık, 2008: 1). Bu örneklerin yanı sıra yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla -çoğu üniversite bünyesinde- kurulmuş özel ve resmî nitelikte Türkçe öğretim merkezleri (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı, Akdeniz Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi [BÜDAM], Başkent Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretim Merkezi [Başkent TÖMER], Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi TÖMER, Dicle Üniversitesi Yabancı Diller Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DEDAM), Fırat Üniversitesi Dil Eğitimi-Öğretim ve Araştırma Merkezi, Gaziantep Üniversitesi Türk Dili Öğretim Merkezi, Giresun Üniversitesi Giresun TÖMER, Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜDİL), İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi, Kırklareli Üniversitesi TÖMER, Maltepe Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Mevlana Üniversitesi TÖMER, Sakarya Üniversitesi TÖMER, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türkçe Programı, Süleyman Demirel Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, Trakya Üniversitesi Dil Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi) bulunmaktadır (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, 2013; YETEM, 2010a, aktaran, Uçgun, 2013: 2489).

Yabancılara Türkçe öğretme görevini üstlenecek uzmanların yetiştirilmesine yönelik ilk adım ise 1992 yılında Gazi Üniversitesinde verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi dersleriyle atılmıştır. YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) Türkçe öğretmenliği lisans programına Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi ekleyerek bu konudaki boşluğu doldurma adına bir adım atmıştır. Ayrıca 2012-2013 güz döneminden itibaren 7. yarıyıldaki Türkçe öğretmenliği lisans programında Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem adı altında bir ders verilmeye başlanmıştır. Türkiye'de Türkçe Eğitimi Bölümlerinde anadil olarak Türkçenin eğitimi verilirken Türkçe öğretmeni adayları ilk kez bu derslerde "Türkçenin

yabancı dil olarak öğretimi” kavramı ile tanışmışlardır (Şahin ve diğerleri, 2013: 44). Göçer (2013: 324), Türkçe eğitimi bölümlerinde seçmeli derslerle öğretmen adaylarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda bilgi ve beceri sahibi olmasının sağlandığını ancak bunun yeterli olamayacağını dile getirmektedir. Türkçe eğitimi veya Türk dili ve edebiyatı bölümlerinden mezun olanlar arasından seçilecek kişilerin aynı zamanda bu alanda uzmanlaşabilmeleri için yönlendirilmeleri ve desteklenmeleri gerekir. Deneyimli ve iyi bir eğitim görmüş öğretmen; derste olumlu bir öğretim ortamının yaratılmasını, birçok öğretim etkinliğinin tasarlanıp başarıyla uygulanmasını, öğretim araç gereçlerinin etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayabilir (Açık, 2008: 5). Bu anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde sorumluluk üstlenecek öğreticilerin yetişmesi konusunda atılan ve atılacak adımların eğitimin niteliğinde önemli bir belirleyici olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Yabancılar Türkçe öğretimi alanı için öğretim programları, ders araç-gereçleri ve kitle iletişim araçları gibi unsurlardan yararlanma hususunda belli bir mesafenin kat edildiği ancak alanda çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunun henüz çerçevesinin çizilmediği ve bu konuda bir standart olmadığı görülmektedir (Barın, Çangal ve Başar, 2017: 83).

TÖMER’lerde Türkçeye ait hemen her konuda çalışmalar yapıldığını, etkili yöntem ve tekniklerin geliştirildiğini, uygulamada birtakım aksaklıklar yaşansa da eğitim-öğretim etkinliklerinin yürütüldüğünü dile getiren Bakır (2014: 437), bu merkezlerin birer laboratuvar görevinde olduğunu söylemenin yerinde olacağını belirtir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde öğrenenin amaçları kadar öğretmenin amaçları da önemli bir etkidir. Bu merkezler dil öğretimi görevinin yanı sıra dil öğretimini gerçekleştirecek eğitimcilerle sertifika sağlama işleviyle de öne çıkmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, YÖK’te tanımlı ve çerçevesi çizilmiş bir program olmadığı için kurumlar tarafından gereksinimlere bağlı olarak belirlenmiş hedeflerle kazanımlar ve yazılan kitaplar doğrultusunda yapılan planlar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaşanan en büyük sorunlardan biridir (Kan, Sülüoğlu ve Demirel, 2011: 30). Bu durum, verilen sertifikaların farklı koşullarda alınmasına, ortak ölçütlerin olmamasına dolayısıyla ortak niteliğe sahip olmayan kişilerin sertifika sahibi olmasına ve ilerleyen dönemde bu farklı koşullara bağlı biçimde yabancı dil olarak Türkçe öğretmesine ortam hazırlamaktadır. Bu bağlamda Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmek isteyen bireylerin eğitimleri yani eğitimcilerin eğitimi de önemli bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğitimlerin lisans ve lisansüstü dersler, programlar ya da çevrimiçi sertifika programlarıyla sürdürülmesine karşın daha çok TÖMER adı altındaki dil öğretim merkezlerinin yürüttüğü çalışmalarla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında program ve öğretim elemanı eksikliğini Demircan (1988: 96), “Türkçenin, Türkiye dışında, bir iletişim dili olarak öğretimi, Türkoloji çalışmaları dışında kaldığından yabancılar Türkçe öğreten öğretmenler, yetiştiriliş bakımından yalnızca bir genel eğitim belgesi (pedagoji sertifikası) ile yetinmek durumundadırlar.” biçiminde ifade etmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin yetiştirilmesinde bugün de aynı yolların izlendiği görülmektedir.

TÖMER’lerin yabancılar Türkçe öğretimini gerçekleştirecek eğitimcilerin yetiştirilmesinde etkin rolünün olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda TÖMER’lerin

Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Program(lar)ının niteliği önplâna çıkmaktadır. Verilen derslerin sayıları, teorik ya da uygulamalı derslerin oranı, programın hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğeleri bağlamındaki kapsayıcılığı vb. pek çok etkenin değerlendirilmesi belirli ölçütlerin oluşturulması ve bu eğitimin geliştirilmesi konusunda önemlidir. Barın, Çangal ve Başar (2017: 95)'in de belirttiği üzere öncelenmesi gereken Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda sorumluluk alacak olan öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunda öğretmen yeterliklerinin devlet eliyle belirlenmesi ve bu bağlamda ilgili programların hazırlanması olacaktır.

Türkiye de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifikası özel kuruluşlar ve devlet kurumları çatısı altında hizmet veren merkezler tarafından verilmektedir. Bu sertifikayı alan kişiler Aşağıdaki tabloda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sertifika eğitimi veren üniversitelerin listesi yer almaktadır.

Tablo 1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Eğitimi Veren Üniversiteler

1.	Adıyaman Üniversitesi
2.	Ahi Evran Üniversitesi
3.	Ankara Üniversitesi
4.	Akdeniz Üniversitesi
5.	Dokuz Eylül Üniversitesi
6.	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
7.	Erciyes Üniversitesi
8.	Eskişehir Osmangazi
9.	Fırat Üniversitesi
10.	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
11.	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
12.	Yıldız Teknik Üniversitesi
13.	Kırklareli Üniversitesi
14.	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
15.	Nevşehir Üniversitesi
16.	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
17.	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
18.	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi

Araştırmanın Amacı

Yabancılara Türkçe ya da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için tasarlanmış sertifika programları ağırlıklı olarak vakıf ya da devlet üniversitelerine bağlı çalışan dil merkezlerinde (TÖMER, DİLMER vb.) verilmektedir. Ancak bu programlar incelendiğinde verilecek dersler ve ders saatleri, teorik ve uygulamalı derslerin oranı, programın ücretlendirilmesi gibi pek çok konuda farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu durumsa yabancı dil olarak Türkçe öğretecek olan öğreticilerin hangi niteliklere sahip olması gerektiği konusunda belirsizliğe yol açmaktadır.

Bu çalışmada bir TÖMER'de verilen sertifika programının özellikleri üzerinden genel bir karşılaştırma yapılmaktadır. Böylece farklı kurumların uyguladığı farklı programların çıktılarına ilişkin genel belirlemelerde bulunmak amaçlanmaktadır.

Yöntem

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik sertifika programının kursiyerlerin gözünden değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma durum çalışması (case

study) yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Creswell (2013: 97), durum çalışmasıyla gerçek yaşam bağlamında sınırları belirlenmiş bir ya da birden çok sistem veya durumu ele almak ve derinlemesine bilgi sağlamak adına gözlem, görüşme, görsel-işitsel kayıt gibi araçlara başvurulduğunu, bu yolla ayrıntılı bir durum betimlemesi sağlandığını vurgulamıştır. Bu araştırma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında eğitici olarak çalışacak bireylere sertifika sağlayan ve bir devlet üniversitesine bağlı olarak çalışan dil öğretim merkezinde verilen eğitimle sınırlandırılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen ve bir üniversite çatısı altında hizmet veren dil öğretim merkezinden 2018-2019 eğitim yılında yabancı dil olarak Türkçe öğretim sertifikası alan 15 kişilik bir grup katılımcıdan oluşmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların 7'si Türk dili ve edebiyatı bölümü, 6'sı Türkçe öğretmenliği bölümü, 2'si ise İngilizce öğretmenliği bölümü mezunudur. 15 kişilik katılımcı gruptan yalnızca 3'ü yabancı dil olarak Türkçe öğretimi deneyiminin olduğunu belirtmiştir. Uçgun (2013: 2489), Türkçe öğretim merkezlerinde verilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sertifikalarının Türkçe okutmanı görevlendirmelerinde önemli olduğunu dile getirmiş ve gerek yurtiçi gerekse yurtdışındaki Türkçe öğretim merkezlerinde görevlendirilen okutmanların, üniversitelerin Türkoloji, Türk dili ve edebiyatı, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümü mezunları olduğunu dile getirmiştir. Ancak bu araştırmanın çalışma grubunda da görüldüğü üzere bu bölümlerin yanı sıra İngilizce öğretmenliği bölümü mezunları da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda sertifika alma yoluna gidebilmektedir.

Veri Toplama Aracı

Katılımcılara ikisi açık uçlu soru olmak üzere toplam 32 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket maddeleri teorik ve uygulama derslerinin niteliğine ilişkin olan soruların yanı sıra bu derslerin karşılaştırılmasını da gerektiren özellikte sorular içermektedir. Bunun yanında ilgili programın niteliksel ve niceliksel özelliklerini de değerlendirmeye açan maddeler yer almaktadır. Açık uçlu sorularla ise katılımcıların uygulama ve teorik derslere ilişkin görüşleri alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Anket aracılığıyla elde edilen veriler, geleneksel kodlama sistematiği (betimsel kodlama) kullanılarak çözümlenmiştir. Tümdengelimsel bir yaklaşımla ele alınan veriler: 1) *Programa ilişkin genel bilgiler*, 2) *Teorik dersler* ve 3) *Uygulama dersleri* temaları altında değerlendirilmiştir. İlgili anket maddelerine verilen yanıtlar frekans değerlerine göre değerlendirilmiştir.

Bulgular

Programa İlişkin Genel Bilgiler

Sertifika eğitimlerinin ücretleri ilgili kurumlarca belirlenmektedir. Kurumların paylaştığı bilgiler ışığında yapılan incelemede her kurumun bu eğitim için farklı ücret belirlediği görülmüştür. Araştırmanın gerçekleştirildiği kurumun belirlemiş olduğu ücretin

uygunluğu konusunda katılımcılara bir soru yöneltmiştir. Katılımcıların %73'ü program için ödedikleri bedelin uygun olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. %27'sinin ise program karşılığında alınan ücreti yüksek bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Programın Bedeli

	Evet	Hayır
Program için ödenen bedel alınan hizmet %73 bağlamında uygundur.	%73	%27

Belirli aralıklarla tekrarladığı çalışmada ülkemizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği kurumlara ilişkin istatistiksel veriler paylaşan Altun (2018), özel ve çevrimiçi eğitimlerin dışında üniversite çatısı altındaki bir merkezde gerçekleştirilen Türkçe öğretim hizmetlerine ilişkin yaptığı son belirlemede 99 dil öğretim merkezinin olduğunu belirtmiştir. Bu merkezlerin bazılarının eğitimcilerin eğitimi anlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika eğitimi verdiği yapılan araştırmalar sonucu ortaya koyulmuştur. Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe eğitici eğitimi sertifikası veren merkez sayısı 18 olarak belirlenmiştir. Bu belirleme ilgili kurumların eğitime ilişkin internet sitelerinden paylaştıkları duyuru ve bilgilerden elde edilmiştir. Kursiyerlerden alınan ücretlere bakıldığında 400 TL ile 1250 TL arasında değiştiği görülmektedir. Ortalama ücretinin 900 TL olan bir program olduğu varsayımında bulunulduğunda 1200 TL'lik ilgili program ücretinin üst sınıra yakın olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların yanıtlarından %73'lük bir oranla bu ücretin uygun olduğu görüşünü paylaştıkları görülmüştür.

Programın katılımcı sayısı kurumlarca belirli bir sınıra altında tutulmaktadır. Bunun nedeni eğiticinin birebir ilgilenebildiği, sorularını doğrudan yanıtlayabildiği, dönüt verebildiği gruplarda öğrenme yüksek oranda gerçekleşmesinin düşünülmesi olabilmektedir. Bu ve benzeri sertifika programlarına katılımcı sayısı açısından bakıldığında ortalama 20 kişilik gruplarla çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Programa Katılan Kişi Sayısı

	Evet	Hayır
Programa katılan kişi sayısı idealdir.	%86	%14

İlgili programda katılımcı sayısı 20 ile sınırlandırılmıştır. Katılımcıların da 20 kişilik bir grupta eğitim aldığı ve bunu %86 oranında uygun bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Programın Süresi

	Evet	Hayır
Programın süresi (25 gün) yeterlidir.	%34	%66

Farklı kurumlardaki eğitim sürelerinin bir hafta ile üç ay arasında değiştiği görülmektedir. Ortalamaya bakıldığında bu sürenin 27 günü bulunduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %66'sının katıldıkları 25 günlük bu program yeterli olduğunu düşünmedikleri görülmektedir. Bunun nedeni program süresinin kısa ancak buna bağlı olarak yoğunluğunun fazla olması olarak yorumlanabilir. Bu yoğunluk, katılımcıların çoğunluğunun program süresinin yeterli olmadığını düşünmesine yol açmıştır.

Tablo 5. Programdaki Staj Süresi

	Evet	Hayır
Bir günde 4 saatlik staj yeterlidir.	%86	%14

Sertifika programlarındaki uygulama ve izleme çalışmalarının saatlerine bakıldığında 12 ile 56 saat arasında değiştiği görülmektedir. İzleme derslerinde girdikleri düzeylerde ders gözlemi yapan kursiyerler uygulama derslerinde belirlenen bir konuya ilişkin ders planı hazırlamaktadır.

Bu bağlamda incelendiğinde %86'lık büyük bir oranda bu sürenin katılımcılar tarafından yetersiz bulunduğu anlaşılmaktadır. Yanıtların bu derece yüksek oranda olumsuz çıkmasının nedeni teorik derslere uygulama ve izlemeye oranla daha fazla yer verilmiş olmasıdır. Katılımcılar yoğun teorik derslerde karşılaştıkları içeriğe ilişkin uygulamayı yapma ve test etme olanağını yeterli düzeyde bulamadığını belirtmektedir.

Tablo 6. Programın Sağladığı Bilgini İşlevselliği

	Evet	Hayır
Bu programla edinilen bilgiler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda işlevseldir.	%86	%14

Eğitimin süresine ve uygulamaya yeterli zaman ayrılmadığı görüşünü desteleyen katılımcı yanıtlarına karşın katılımcılar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sertifika programında işlevsel bilgi edinildiği görüşünü de desteklemektedir. Ancak adayların bir sonraki maddeye verdikleri yanıtlar başka bir noktayı da işaret etmektedir.

Tablo 7. Programın Sağladığı Bilgi Düzeyi

	Evet	Hayır
Bu programla edinilen bilgiler, yabancılarla Türkçe öğretiminde temel düzeyde ve kısıtlı bilgi sağlamaktadır.	%54	%48

Pek çok katılımcının elde edilen bilgilerin işlevselliğinin yanı sıra temel düzeyde ve kısıtlı olduğu yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Bir önceki maddeyle birlikte değerlendirildiğinde ilgili programda elde edilen bilgilerin temel düzeyde ve dar kapsamda işlevsel olduğu yargısına varılacaktır.

Tablo 8. Program Hocalarıyla İletişim

	Evet	Hayır
Sertifika programı süresinde hocalarla iletişim sorunları yaşanmaktadır.	%6	%94

Sertifika programı boyunca önceden belirlenen bir hocanın dersleri gözlemlenmektedir. Bu anlamda öğretmenle kurulacak iletişim katılımcıların sorularını yanıtlama, merak ettiklerini açıklama, öğrencilere yaklaşım vb. açılardan önemlidir. Katılımcıların yanıtlarından öğretmenlerle büyük oranda iletişim sorunu yaşamadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 9. İdarecilerle İletişim

	Evet	Hayır
Sertifika programı süresinde idarecilerle iletişim sorunları yaşanmaktadır.	-	%100

Katılımcılar, idarecilerle sorun yaşamadıklarını açık biçimde belirtmiştir. Bunun bir nedeni idarecilerle etkileşim kurma gereğinin doğmamış olması bir diğeri ise öğretmenlerin bazı idari görevleri de üstlenmiş olmalarıdır.

Tablo 10. Programın Katılımcılara Sağladığı Kaynaklar

	Evet	Hayır
Program sürecinde katılımcılarla yabancılara Türkçe öğretimine ilişkin kaynaklar (makale, kitap vb.) paylaşılmıştır.	%74	%26

Tablo 11. Programın Katılımcılara Sağladığı Kaynaklar Yeterliği

	Evet	Hayır
Program sürecinde katılımcılarla paylaşılan bu kaynaklar yeterlidir.	%20	%80

Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programında yararlanılabilecek pek çok akademik çalışmadan söz edilebilir. Gerek teorik bilgi içeren gerekse uygulamaya dönük bilgi içeren bu tür kaynaklar eğitim süresince katılımcılara farklı açılardan katkı sağlayabilir. Bunun yanında sertifika programlarında adaylarla merkezde kullanılan ders kitabı, öğretmen kitabı, alıştırmaya kitabı gibi kaynaklar söz konusudur. Ancak ilgili programda katılımcılarla akademik ya da derslerde yararlanılan kaynakların paylaşılmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle merkezde derslerde kullanılan kaynak kitaplar, belirli bir ücret karşılığı satıldığından bunların katılımcılarla paylaşılmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar %74 oranında kendileriyle bazı kaynakların paylaşıldığı ancak %80 oranında bu paylaşımın yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Belirtildiği üzere paylaşılan kaynaklar akademik çalışmaları ya da merkezde yararlanılan kaynak kitapları kapsamamakta, ders içinde kullanılan çalışma kâğıdı, örnek metin vb. kapsamaktadır.

Tablo 12. Programın İçeriği

	Evet	Hayır
Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programı içeriğinin zenginleştirilmesi gerekir.	%74	%26

Her sertifika programı kurumun belirlediği içerikler doğrultusunda yürütülmektedir. Bunlar teorik ve uygulama boyutları olan dersleri içerir. İlgili programda özellikle dil becerilerinin odağa alındığı bir düzenlemenin yapıldığı görülmüştür. Katılımcılar %74 oranında bu program içeriğinin zenginleştirilmesinin gerekli olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Tablo 13. Programın Katılımcılara Katkısı

	Evet	Hayır
Program, katılımcıların yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yetişmesine katkı sağlamaktadır.	%94	%6

Tablo 14. Programın Eğitimci Yetiştirmedeki Yeterliği

	Evet	Hayır
Program, katılımcıların yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yetişmesine tek başına yeterlidir.	%26	%74

Program katılımcılara Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda katkı sağlamaktadır ancak tek başına yeterli olmadığı katılımcılar tarafından da belirtilmiştir.

Teorik Dersler

Katılımcılara yöneltilen sorular sertifika programına ilişkin genel bilgilerin ardından programda yer alan teorik derslere yönelik veriler de sağlamıştır. Teorik derslere ilişkin veriler ders saati, içerik, derslerin yürütülmesi ve işlev bağlamında katılımcı görüşlerine dayanmaktadır.

Tablo 15. Derslerin Oranı

	Evet	Hayır
Teorik ve uygulama ders saatleri gereğinden fazladır.	%6	%94

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sertifika programlarında katılımcılar hem bu alana ilişkin teorik ders alabilmekte hem de yabancı dil olarak Türkçenin öğretildiği sınıflarda izleyici olarak derslere katılabilme olanağı bulmaktadır. Katılımcılar %94 oranında ilgili programdaki teorik ders ve uygulama derslerinin saatlerinin gereğinden fazla olmadığını düşündüklerini belirtmiştir. Dil merkezlerindeki teori ve uygulama derslerinin dağılımına bakıldığında şu tabloyla karşılaşılmaktadır:

Tablo 16. Derslerin Dağılımı

Kurum	İzleme Ders Saati	Teorik Ders Saati	Toplam
A	28 saat	40 saat	68 saat
B	48/8 saat	60 saat	116 saat
C	20 saat	30 saat	50 saat
D	30 saat	50 saat	80 saat
E	25 saat	50 saat	75 saat
F	20 saat	40 saat	60 saat

G	36 saat	60 saat	96 saat
H	40 saat	60 saat	100 saat
I	30 saat	60 saat	90 saat
J	40 saat	72 saat	112 saat
K	40 saat	60 saat	100 saat
L	20/30 saat	60 saat	110 saat
M	28 saat	68 saat	96 saat
N	12 saat	30 saat	42 saat
O	10 saat	38 saat	48 saat
P	20 saat	?	20 saat + Teorik

*Bazı programların ders saatine ilişkin bilgiye erişim sağlanamamıştır.

Tablo 17. Teorik Derslerin İçeriği

	Evet	Hayır
Teorik derslerin içeriği Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi bağlamında işlevseldir.	%54	%48

Katılımcılar teorik derslerin içeriğinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi bağlamında işlevsel olup olmadığı konusunda %48 oranında olumsuz görüş bildirmiştir. Bu görüşler teorik derslerin uygulamayı desteklemediğini düşünen yüksek bir oranı işaret etmektedir. Bu ise sıklıkla karşılaşılan bir sorundur. YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu)'ün Türkçe Eğitimi lisans programına Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi bağlamında eklediği ders, uygulamadansa kuramsal ağırlığı olan bir derstir. Bu ders genel olarak yabancı dil öğretim yöntemleri, yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesi, anadil ve yabancı dil öğretimindeki farklar, yabancı dil öğretiminde kullanılan materyaller, yabancı öğrencilerin motivasyonu gibi konularda teorik bilgiler vermeyi hedeflemektedir (Şahin ve diğerleri, 2013: 37). Buradan da anlaşılacağı üzere yalnızca TÖMER'lerde verilen eğitimde değil, öğretmen yetiştiren kurumlarda yabancı dil olarak Türkçe bağlamında verilen derslerde uygulama-teori dengesinin kurulmasında bir sorun yaşanmaktadır.

Tablo 18. Teorik Derslerde Ele Alınan Konular

	Evet	Hayır
Programda yer bulan teorik derslerin içeriği gerekli konulardan oluşmaktadır.	%80	%20

Tablo 19. Teorik Dersleri Veren Akademisyenlerin Katkısı

	Evet	Hayır
Akademisyenlerin teorik derslere sağladığı katkı yerindedir.	%80	%20

Tablo 20. Teorik Dersleri Veren Akademisyenlerin Uzmanlık Alanı

	Evet	Hayır
Teorik dersleri ilgili konunun uzmanı olan hocalar vermiştir.	%94	%6

Tablo 18, 19 ve 20'ye göre katılımcılar teorik derslerin gerekli konulardan oluştuğunu ve konunun uzmanı olan akademisyenlerin teorik derslerle ilgili gerekli katkıyı sağladığını düşündüklerini belirtmiştir. Ancak teorik derslerin ağırlıklı olarak akademisyenler tarafından verilmesi konusunda farklı bir görüş belirttikleri görülmektedir (bknz. Tablo 21).

Tablo 21. Akademisyenlerin Verdiği Dersler

	Evet	Hayır
Akademisyenlerin ağırlıklı olarak teorik eğitim vermesi yerinde olacaktır.	%34	%66

Tablo 22. TÖMER Hocalarının Verdiği Dersler

	Evet	Hayır
Teorik dersleri tamamen TÖMER hocaları vermelidir.	%26	%74

Tablo 23. Teorik Dersleri Vermesi Gereken Hocalar

	Evet	Hayır
Teorik dersleri tamamen akademisyenler vermelidir.	%20	%80

Teorik derslerin kimler tarafından verilmesi gerektiğine ilişkin maddelere alınan yanıtlardan katılımcıların teorik derslerin ağırlıklı olarak akademisyenler tarafından verilmesi durumunu uygun bulmadıkları (*Tablo 21*) ancak bu derslerin tamamen TÖMER hocaları tarafından verilmesini de desteklemedikleri (*Tablo 22*) anlaşılmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak katılımcıların bazı ifadeleri irdelendiğinde; “*Teorik dersler yabancılara Türkçe öğretimiyle tam olarak bağdaşmamaktadır. Uygulamalardan bağımsız pek çok konuya yer verilmektedir.*” K1, “*Teorik derslerimize giren bazı hocalar*

TÖMER hocalarıydı. TÖMER hocalarımız uygulama hakkında bize faydalı bilgiler verdiler. Ancak bazı derslere giren akademisyen hocalarımızın derslerinin uygulamayı nasıl yapacağımız hakkında bilgi vermediler.” K14 ya da “Verilen teorik dersler daha çok dilbilim alanında lisans eğitimi almış olanlara yönelikti. Bu nedenle gerek verilen terimler gerekse dersleri anlama boyutu biraz üst düzeyde kalmıştır.” K15 biçiminde olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Teorik Derslerin Oranı

	Evet	Hayır
Teorik derslerin daha fazla olması gerekir.	%34	%66

Teorik ve uygulama derslerinin niceliksel özellikleri bağlamında değerlendirilmesine bakıldığında büyük oranda yeterli oluşuna ilişkin görüş belirtildiği görülmüştür. Katılımcılar 60 saatlik teorik derslerin yeterli düzeyde olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Uygulama Dersleri

Katılımcılara yöneltilen sorulardan programda yer alan uygulama derslerine yönelik veriler de sağlamıştır. Uygulama derslerine ilişkin veriler ders saati, katılımın sağlandığı düzeyler, içerik, derslerin yürütülmesi ve işlev bağlamında katılımcı görüşlerine dayanmaktadır.

Tablo 25. Staj Derslerinin Oranı

	Evet	Hayır
Haftada 3 günlük staj yeterlidir.	%40	%60

Haftada 3 gün ve sertifika eğitimi boyunca yaklaşık 50 saati bulan ders gözlem süresinin yeterli olduğu katılımcıların çoğu tarafından dile getirilmiş olsa da %40’lık bir oranda bu sürenin yetersiz bulunduğu görülmektedir.

Tablo 26. Uygulama Derslerinin Farklı Düzeylerde Verilmesi

	Evet	Hayır
Uygulama dersleri Temel düzeyin dışında farklı düzeylerde de yapılabilmelidir.	%100	-

Uygulama sürecine ilişkin dikkat çeken bir sonuç katılımcıların tamamının farklı düzeylerde ders izleme çalışmalarını yürütmek istediğini ancak bu olanağın program tarafından sağlanmadığını göstermektedir. İlgili program, kursiyerlerin yalnızca temel düzeyde ders izlemelerine olanak tanımıştır. Katılımcılar bu konudaki düşüncelerini şu biçimde ifade etmişlerdir; “Derslerin tek düzeyde yürütülmesi yetersizdir. Uygulama dersinin öğrencilerle değil öğretmenlerle yapılması işlevsel değildir. Staj derslerinde kursiyerlerin daha aktif olmaları sağlanabilir.” K1, “Öğretmenlerin katılımcılara derste aktif olarak görev vermesi daha iyi olabilirdi. Sadece tek bir düzeyde gözlem yapmak yerine her hafta farklı bir düzey gözlemlenebilirdi.” K2, “Uygulama dersleri yetersiz. Sadece bir kuru görüyoruz. En azından temel 4’e kadar olan kurlar verilmelidir.” K12

Tablo 27. Uygulama Derslerinde TÖMER Hocalarının Katkısı

	Evet	Hayır
Uygulama derslerinde TÖMER hocaları katılımcılara yeterince yardımcı olmuştur.	%86	%14

Program sürecinde öğretmenlerle birebir iletişim içinde olan kursiyerler Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi bağlamında öğretmenlere sorularını yönelttiklerini, onlardan yapacakları sunumlar da dahil pek çok konuda destek aldıklarını belirtmiştir. Bu süreçte katılımcılar, büyük oranda öğretmenlerin desteğini aldığını dile getirmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri şu biçimdedir; “Çok keyifli bir süreçti. Uygulama hocamdan öğrendiklerimi 4 yıllık lisans eğitimimde öğrenememiştim. Ben uygulama derslerinden çok şey öğrendim.” K4, “Uygulama dersleri bizler için çok faydalı uygulamalardı. Çünkü yabancı öğrencilerin sınıflarında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme sürecini yakından görmemize olanak sağlıyor.” K5. Buradan yola çıkarak TÖMER’de görev yapan hocaların kursiyerlere pek çok açıdan destek oldukları, derslerin yürütülmesine ilişkin kılavuzluk görevini üstlendikleri söylenebilir.

Tablo 28. Uygulama Derslerinin Niteliği

	Evet	Hayır
Uygulama dersleri Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecine ilişkin kapsamlı bilgi verir niteliktedir.	%66	%26

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde teorik derslerin yanı sıra sürdürülen uygulama derslerinde katılımcılar gerçek zamanlı olarak sınıflarda Türkçe öğretim süreçlerini izleme olanağı elde etmiştir. Bu süreçte pek çok konuda bilgi edindiklerini ilgili maddeye verdikleri yanıtlardan anlamak olanaklıdır. Ancak %26’lık bir oranla bu konunun bilgi verir nitelikte olmadığı görüşünde olan kursiyerlerin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Nitekim bazı katılımcıların ifadelerinden; “... sınıfta hiçbir şey yapmadan sessizce oturuyoruz. İlk kez Türkçeyle karşılaşan bir sınıfta nasıl davranılması gerektiğini uygulamalı olarak görmeliyiz.” K9, “Dersler sunum şeklinde ilerlemeseydi ve kursiyerler konu anlatımlarına daha çok dahil edilseydi daha iyi sonuçlar elde edilebilirdi.” K2, uygulama konusunda izleyici konumundan öteye gidemedikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda verilen eğitimin programında yer alan uygulama basamağının süreçte gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 29. Uygulama Derslerinin Oranı

	Evet	Hayır
Uygulama (staj) derslerinin daha fazla olması gerekir.	%60	%40

Uygulama derslerinde kursiyerler temel düzeyde Türkçe öğretilen bir sınıfta haftanın 5 günü dinleyici/izleyici olarak bulunmakta ve ders işleme süreçlerini gözlemlemektedir. Bu oranın yeterli olmadığını düşünen katılımcının oranı %60’tır. Çoğunluğun bu derslerin sayısının artırılması gerektiğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri; “...uygulama derslerinin sayısı artırılabilir.” K7,

“Staj dersleri daha fazla olabilirdi. Teorik derslerin saatleri en aza indirgenerek bunun yerine staj dersleri artırılabilirdi.” K8, biçimindedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, hala bir disiplin olarak ele alınmadığı için Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi süreçlerinde ihtiyaç duyulacak uzmanların, öğretim elemanlarının yetiştirilmesi, nitelikli, bilimsel altyapısı sağlam materyallerin üretilmesi zor görülmektedir. Dört yıllık veya yabancı dil hazırlık sınıfı ile ortalama beş yıllık bir lisans programı, gelecekte daha da çok hissedilecek olan bir boşluğu doldurma adına, çok önemli bir adım olacaktır (Şahin ve diğerleri, 2013: 37).

Tablo 30. Yapılan Sunum İşlevi

	Evet	Hayır
Belirli bir konuda sunum yapmak işlevseldir.	%86	%6

Tablo 31. Sunumların Değerlendirilmesi

	Evet	Hayır
Sunumların değerlendirilmesi işlevseldir.	%94	%6

Program süresince her katılımcının TÖMER hocaları tarafından belirlenen bir konuda eğitim durumu, ders planı hazırlaması beklenmektedir. Bu ders planları öğrencilerle işlenmemekte yalnızca ilgili TÖMER hocasıyla sunum biçiminde paylaşılmaktadır. Katılımcılar bu paylaşımın ve değerlendirilmesinin yeterli olduğu görüşündedir. Ancak öğrencilerle birebir etkileşimin sağlanmadığı bu süreçte bir saatlik ders planının uygulama hocasına yalnızca kâğıt üzerinde sunulması ve varsayımsal olarak dersin işlenişi konusunda fikir yürütülerek değerlendirme yapılması uygulama açısından işlevsel görünmemektedir. Ancak daha az emek ve zaman ayırarak sonuca ulaştırması açısından kursiyerler tarafından yeterli görüldüğü anlaşılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda programa ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır. Bunlardan yola çıkarak ilgili programın süresinin ve ödenen bedelin ve eğitim alan kursiyer sayısının katılımcılar tarafından uygun bulunduğu anlaşılmaktadır. Program işlevsel ancak tek başına yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda yeterli bulunmamaktadır. Özellikle katılımcıların kendilerini geliştirmesine olanak sağlayacak kaynak paylaşımı beklentisi içinde oldukları görülmektedir.

Teorik dersler bağlamında elde edilen bulgular, ders saatlerinin uygun olduğu ancak işlevsel olmadığı yönündedir. Teorik dersleri yürüten akademisyenlerin süreci iyi yönlendirdiği ancak Türkçeyi yabancı dil olarak etkin biçimde öğreten hocaların da teorik dersleri yürütmesine daha fazla katılması gerektiği yönünde bir beklenti içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Uygulama derslerine yönelik bulgular, katılımcıların sınıf ortamında uygulama yapma olanağını yeterli oranda bulamadıklarını düşündüklerini göstermektedir. Bu

bağlamda katılımcıların gerçek sınıf ortamında, öğrencilerle birebir etkileşime girebildiği böylece öğretmenlik becerilerini de yoklayabildiği olanaklara gereksinim duyduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer önemli nokta ders izleme etkinliklerinin aynı sınıf düzeyinde (temel düzey) yürütülmesidir. Bu durum katılımcılar tarafından olumsuz değerlendirilmiştir. Yalnızca bir düzeyde ders izlemek yerine farklı düzeyde sınıflarda gözlem yapmanın yararlı olacağını düşünmektedirler. Bu olanak; farklı sınıf ortamlarını, öğrenci özelliklerini, farklı düzeylere ilişkin konuları ve bunların ele alınış biçimlerine tanıklık etmelerini sağlaması anlamında önemlidir.

Öneriler

Kurslarda teori ve uygulamaya dönük kaynak paylaşımına özen gösterilmelidir.

Özellikle kursiyerlerin teorik derslerinin yanı sıra aldıkları uygulama derslerinde yalnızca izleyici konumunda olması, öğrenenle etkileşime girebileceği ve öğretmen rolünü de üstlenebileceği gerçek ders süreçlerinin bir parçası olması sağlanmalıdır.

Teorik derslerin yalnızca dilbilim alanında kalması ya da ele alınan konuların sınıfıçi süreçlerle bağdaştırılmamasının önüne geçilerek uygulama ve teori ilgisinin dengesinin sağlanması gerekir.

Yabancılara Türkçe Öğretimi lisans programlarının açılması konusunda çalışmaların artırılması sağlanmalıdır. Böylece ortak ölçütlere dayalı bir dil öğretim programının tasarlanması olanaklı olacaktır.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirileri. Lefkoşa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.
- Altun, M. (2018). *Tömer ve Dil Merkezleri Ücretleri*.
www.dilbilim.net/yabancilara_turkce_ogreten_kurumların_kurs_ucretlendirmeleri_2018.pdf
(Adresinden 15.03.2019 tarihinde alınmıştır.)
- Bakır, S. (2014). Türkiye’deki Yabancılara Türkçe Öğretim Merkezleri ve Atatürk Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (Dilmer). *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*. 51, 435-456.
- Barın, E., Çangal, Ö. ve Başar, U. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında göre yapacak öğretmenlerin özel alan yeterliklerine ilişkin bir öneri. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 81-98.
- Cresweell, J. W. (2013). Nitel araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (3. baskıdan çeviren Mesut Bütün, Selçuk Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demir, Ş. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Yöntemler, Uygulamalar, Öğrenme ve Öğretmede Karşılaşılan Bazı Sorunlar. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 3, (7). 144-158.
- Demircan, Ö. (1988). *Türkiye’de Yabancı Dil*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dilek, İ. (2016). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Uluslararası Öğrencilerde ve Eğitim Dili Türkçe Olan Üniversitelere Gidenlerde Türkçe Algısı. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*. 1, (17-32).

- Göçer, A. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek öğretim elemanlarının göreve hazır bulunuşluk durumlarının değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 309-326.
- Kan, M. O., Sülüoğlu, B. ve Demirel, Ö. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı ile ilgili okutman ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10, (24), 29-42.
- Karababa, C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 42, (2), 265-277.
- Kuşçu-Özbudak, S. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretmen bilişi ve öğrenci inanışları. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 1, 111-120
- Şengül, K. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlerin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 538-552.
- Mete, F. ve Asar, A. (2014). Üniversite programlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni alan yeterliklerinin araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (1), 121-142.
- Özdemir, C. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Alatoo Academic Studies*. 2, 58-65.
- Uçgun, D. (2013). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı”nın Gerekliliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8-9, 2487-2498.
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M., Tunçel, H. ve Öztürk, Y. A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılar Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45.